

S i p o s E n d r e

Transz

/ A szolnoki képzőművészeti társaság kiállítás megnyitója 2020

Szeretettel köszöntöm a kiállító alkotókat, a nézőket, az érdeklődőket a művészet ünnepén. Ezen a napon Szolnok hazánk művészeti központjává vált. A képzőművészeti társaság kiállítása a Magyar Festészet Napjának is kiemelt programja. Ráadásul itt Szolnokon ezen a napon a mozgóképkultúra ünnepére is sor kerül.

Az idei kiállítás címe: TRANSZ. Mit jelent ez a fogalom, s e fogalom értelmezése miképpen járul hozzá a művek létrejöttéhez, s befogadásához?

A fogalom közvetlen jelentése: valamin túllenni, vagy / és önkívületben lenni. E kiállítást értelmezve: A képzőművészet műfajain: a grafikán, a szobrászaton, a festészen belül lenni, annak immanens törvényeinek szellemében; vagy ebből a világból kilépve a művészen kívüli szférába kerülni, illetve a kül- és belvilág között hidat teremteni. A transz fogalmán keresztül valójában a művészet ontológiai

lényege tárulkozik fel. A művészet tárgy mindig is a külső, azaz az objektív világ volt és lesz. Mégpedig a világ érzékelése, észlelése. Ez az objektum viszont az alkotó szubjektumán az alkotó munkája nyomán születik újjá.

S itt egy újabb fogalmat kell megvilágítanunk: A transzcendens jelentését. Az immanens érzékelhető világon túl helyezkedik el az úgynevezett érzékelésen túli, azaz a transzcendens világ; amiben létünk lényegét érintő titkok rejtőznek. A művészet valódi célja mindig az volt, hogy az érzékelt világ rekonstruálásán keresztül eljussunk a mélyebb világig, a transzcendensig.

Látjuk, hogy a transz fogalma mennyire központi szerepet tölt be.

Immanuel Kant egy kegyetlen fogalmat is használ ismeretelméletében: a transzcendentális fogalmát. Ez az objektumnak azt a részét jelöli, ami tőlünk

Csurgai Ferenc / Arc IV.

Vidovits Iván / *Transz- helyzetek I. (Gravitáció)*

Előtérben Baráth Fábián / *Barlang és Átjáró* című bronz kisplasztikái

teljesen független. Ami soha nem tárulkozik fel számunkra. Mi csak tapasztalataink által a világ jelenségeit ismerhetjük meg. Ebben a dichotónikus rendszerben azért van valami, ami az alkotómunkában kamatoztatható. Mégpedig a tér és idő fogalma. Immanuel Kant szerint a tér és az időszemléletünk öntőformája. Ez azt jelenti a művészeti alkotómunkában akkor tudunk valódi művet létrehozni, ha saját tér-idő zónát hozunk létre, azaz egyéni stílust teremtünk.

A filozófiai gondolatvázlat után térjünk rá a kiállítás szakmai értékelésére. Nekem nagyon tetszik az, hogy a három képzőművészeti műfaj: a grafika, a plasztika és a festészet együtt szerepel. Így módon a három szemléletmód egysége és különbözősége nagyszerűen tanulmányozható.

Műalkotáselemző módszeremmel én mindig az anyag kifejezési sajátosságaival kezdem: a szilárdsággal, a folyékonysággal, a robbanékony vitalitással, a légiességgel, azaz a föld- víz- tűz- levegő- viszonyával. Formaelemzéssel folytatom: a természeti- organikus és mesterséges- geometrikus alakzatok kontrasztjával és egységével foglalkozom. Ezután térelemzés következik. A téri helyek és a téri síkok relációjának feltárása. A fény- árnyék és színviszonyok nyomán megmutatkozik a művek emocionális háttere. A kompozíciós erőter feltárásakor pedig a műalkotás horizontális- ver-

tikális- diagonális erőtere. A műelemzés két utolsó lépése: a lelki- szellemi tartalmak vizsgálata.

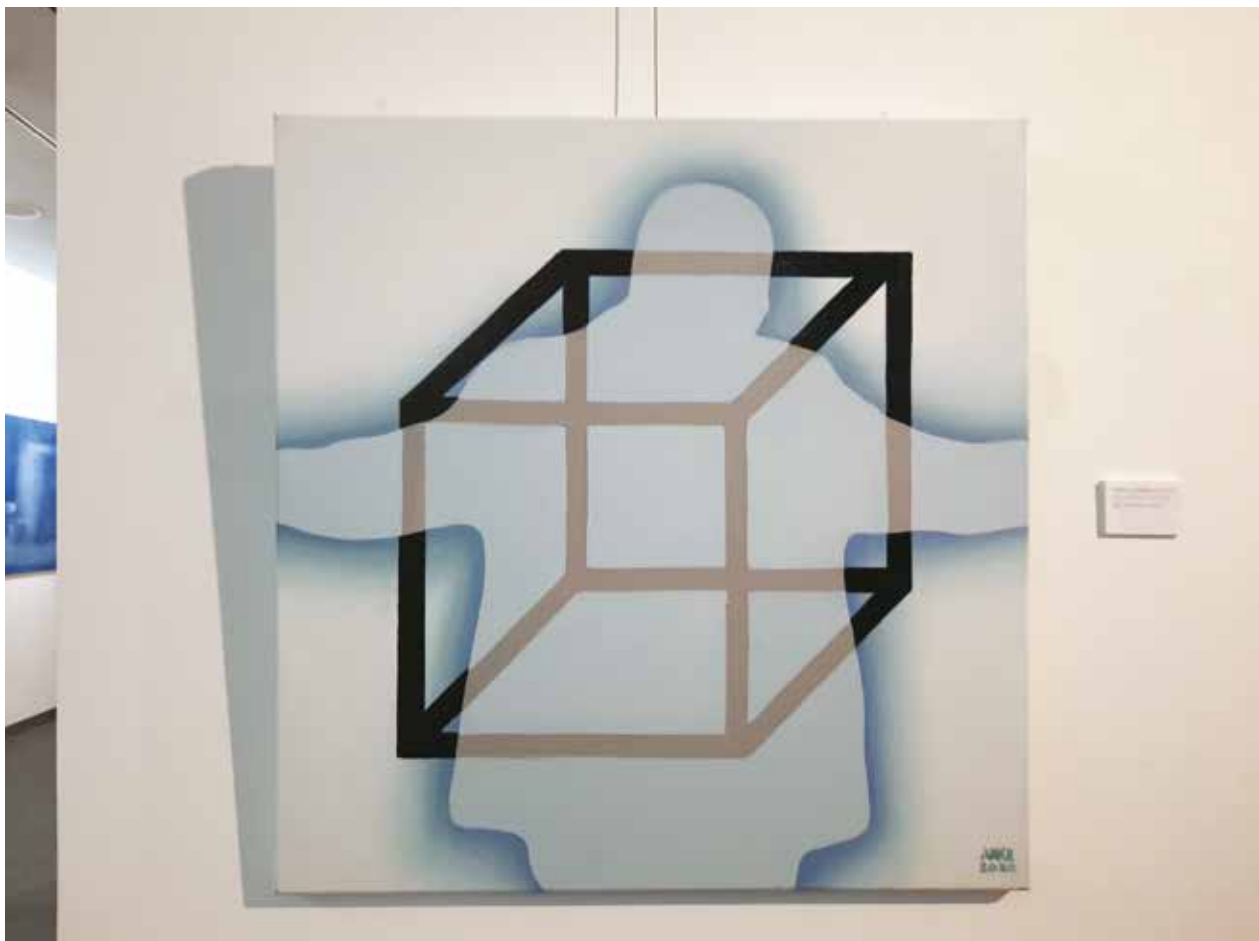
Fordítva is elindulhatunk: az itt látható műalkotások szellemi hátterének vizsgálatával.

Figyeljük meg a grafikákon a légies áramlást a virtuális térben. A lebegést, s a szilárd pontokra, tengelypontokra való rátalálást. A képszélek nem zárják le a vizuális történéseket. A nyitottság szépen érvényesül.

A plasztikák szellemét a szilárdság, a konstruktív téri formarend itatja át. S valami mágikus őserő. A belső és a külső tér kapcsolata. Egy-egy szobron a kemény formák transzcendentálódnak, feloldódnak. A körplasztikák végtelen számú nézőpontból tanulmányozhatók, s ez különös vizuális élményt nyújt számunkra. A festészet szintetikus művészet, azaz a grafika és plasztika szellemét is magában foglalja. Az őselemek, az organikus és geometrikus formák, a tér és színértékek együtthangzása és küzdelme egyaránt érvényesülhet a képmezőn. Az itt látható képeken a horizontális – vertikális- diagonális irányok és erők mellett főleg a centrifugális erők uralkodnak, amelyek szinte kifeszítik a kép kereteit. Azaz a képi történések a képen kívül folytatódnak, illetve a képen kívüli történésekre utalnak. A korona-vírus- delírium talán egy-egy festői alkotásban fedezhető fel legegységelműbben. Itt ragadható meg az az intuitív folyamat, amely a műalkotás lényege.

Kovács Péter Balázs / *Örlődő viszonyok VIII.*

Varga Amár László / Fugán áttetsző Necker kocka I.

Előterben Dóró Sándor / Két láda egymás fölött

Martin Heidegger szerint: A rejtőzködő igazságok el nem rejtetté tétele. Legalábbis a rejtőzködő igazságok egy részét sikerült a festőknek, a grafikusoknak, a szobrászoknak felszínre hozniuk. S ez nagy dolog.

Mégis mi olvasható ki e két kiállítótérben látható alkotásokból?

Az alkotók egy része a transz általános fogalmából indult ki, ezzel szilárdítva meg a már kialakult egyéni stílusát. Mások meditáltak, s a kívül és belül megvalósuló létezés individuális viszonyát próbálták kifejezni. Ellenpontosítással, térkontrasztokkal, transzparenciás áthatásokkal, dekomponálással, stb... Többen az önkívület, a transzba esés mágikus- misztikus problematikájából indultak ki. Ennek a kérdéskörnek a nagy mestere a XX. század egyik legmélyebben gondolkozó grafikus- festője Paul Klee. Ő mindig a teremtés forrásának közelébe akart jutni, akárcsak mi.

Mit érdemes megfigyelni ezeken az alkotásokon? Mit tudunk tanulni egymástól?

A kiállításon minden korosztály képviselteti magát. Tradicionális és avantgárd tendenciák, s természetesen a mai divatos tendenciák is jelen vannak. A fényképet überelő naturalizmustól a geometrikus absztrakcióig. Az expresszív konstruktivizmustól a posztmodern szellemmel átítatott szürrealizmusig. A panteisztikus természetszemlélettől a

tudat alatti történések bátor kivetítéséig. A múlt gesztusok örökkévalóvá tételéig.

Ugyanis a képzőművészet, s ezen belül a festészet az egyik legkegyetlenebb művészeti műfaj. Miért? – Azért, mert a pillanatban kivetített gesztus időtlenné válik. Tehát a pillanatnyi intuitív gesztusba létünk, s az emberi lét esszenciáját kell sűríteni. Ez pedig lehetetlen feladatnak tűnik...

Néhány javaslat a nézők számára:

- Járjuk körbe a szobrokat. Milyen térben tudnánk elképzelni és milyen méretben? Külső vagy belső térben?
- Grafikákat szemlélve: a látványt kössük össze a mi saját természeti élményeinkkel.
- Festészet napján Szurcsik József Munkácsy Mihály díjas festőművész a festészet szabadságáról beszél. Lelkesít bennünket. Nekem ilyenkor J. P. Sartre gondolata jut eszembe: Mi emberek szabadságra ítéltünk. Tehát nem lehetünk nem szabadok, azaz önmérsékletet gyakorolva saját stílust kell teremtenünk. Divatos trendeket nem feltétlenül kell követnünk, régi mesterektől is tanulhatunk. S egymástól is. A festők önmérsékletet tanulhatnak a szobrászoktól, a szobrászok bátorságot a festőktől, rajzolnunk pedig mindannyiunknak kell.

Kívánom minden alkotónak, hogy haladjon tovább a saját maga által megkezdett úton. Kívánom Verebes Györgynek és munkatársainak, hogy továbbra is vállalják ezt a küldetést.

Krajcsovics Éva / Nagyítás és Távolság című festményei

Verebes György a Szolnoki Művésztelep vezetője a *Transz* című kiállítás megnyitóján

Sulyok Gabriella átveszi az *Aba-Novák életműdíjat* Szalay Ferenc polgármestertől

A *MMA díját* Szemadám György adja át Lévay Jenőnek

Debreczeni Fanni a Szolnoki Kert Galéria díját veszi át Verebes György festőművésztől

Fotó: Miglinczi Éva, Kiss János